Yeşil odanın Esrarı!..

BİR GÜNLÜK ZABITA HİKAYESİ

Gaston LEROUX'nun hatırasını taziz için

DUVARLAR, toz pembe bir kâğıtla kaplıydı.

Bittabi salonun duvarları; çünkü bayan, yatak odasında yeşilden, zümrüdî yeşilden başka bir renge tahammül edemezdi.

Madame Emilienne de Rouvres gayet ehemmiyetle:

— Evet, baylar, dedi, sabahın ikisine doğruydu. Ben uyuyordum. Birdenbire...

Başından geçenleri hatırladıkça halecandan halecana düşüyordu; bunun içindir ki bu: "birdenbire,, kelimesini söylerken de bir ürperdi. Karşısında oturan iki bay da, kibar kişiler oldukları için hürmetle ürperdiler. Biri, adlî zabıta memurlarından Jean Martin, öteki de Sirius sigorta şirketi hesabına çalışan hususî detektiv Marcel Fermier idi. Madame de Rouvres'un eşyası, gerek yangın, gerek hırsızlığa karşı, o şirkete sigortalı idi.

Sabahın saat onu. Madame de Rouvres'un oturduğu Sablons sokağı o saatte derin bir sükûn içinde. Ancak kasap ve bakkal çıraklarının, muhakkak bir kaza çıkarmak ister gibi hızla götürdükleri üç tekerlekli arabalar biraz gürültü ediyor. Bayan devam etti:

— Birdenbire koridordan gıcırtılar işitip uyandım ve hemen yataktan fırladım. Elektriği açıp: "Kim o?,, diye seslendim. Cevap yok. "Kim siniz? ne arıyorsunuz?,, diye bağırdım. Gene ses yok. Ben burada bir başıma otururum, evde silâh da bulundurmam. Buna rağmen odanın kapısına kadar ilerledim. Önüme maskeli bir adam çıktı ve bağırmama meydan bırakmadan üzerime atıldı...

Komiserin ve hususî detektivin yüzlerin de hale vakte uygun, - fakat ikisinde de ayni zamanda belirdikleri için haylıca tuhaf - birtakım ifadeler okunuyordu: Madame de Rouvres cesaretinden bahsederken hayranlık, geçirdiği tehlikeyi anlatırken halecan ve kadıncağızın belki maruz kaldığı vahşice muamelelerin hayali ile ürperme ifadeleri.

Kadıncağızın hafif pudralanmış ve uğulmuş yüzünde ise, geçirdiği heyecanın hatırası ile belirmiş ve sanki duvar kâğıdının rengi vurmuş denecek bir pembelik vardı. O bayanı, hürmet nedir bilmez bir İngiliz görse hiç şüphesiz: "aziz gül kurusu şey,, diye tarife kalkardı.

Gül kurusu dedik diye hemen ihtiyar sanmayın. *Söylendiğine göre* kırkında idi. Kırkından belki *biraz fazla* vardı. Herhalde ellisini *geçmemişti.*

En kibar muhite mensuptu: gelişatlı, tombul bir bayan; 1910 senelerinde hayli cazibesi vardı. O zamanlar salonunda da, her parçası özenile bezenile seçilmiş, XVI ıncı Louis üslûbunda eşya vardı.

Yazık ki sonradan o canım salona müzayede muhamminleri üşüşmüş, halis Aubusson kumaşı kaplı koltuklar, markalı gül ağacından masalar "kapanın elinde kalmıştı,,. O zenginlik, bolluk devrinin yadigârı olarak şimdi yalnız bir toz pembe kâğıt vardı. Madame de Rouvres'un yüzü de zaman denilen o insafsız güzellik muhammininin elinden geçmişti. Yalnız gözlerin parlaklığı ile yanakların pembeliği kalmıştır ama doğrusunu söylemek lâzım gelirse bunda sürme ile allığın da hayli yardımı vardı.

Detektiv:

— Demek ki, madame, dedi, o edebsiz herif sizin üzerinize atılıp sizi yere attı...

Kadın, birkaç manaya çekilebilir bir surette yüzünü buruşturarak:

— Hayır, dedi, yere atmadı! Ağzıma bir bez tıktı, elimi kolumu bağlayıp beni koridorda duran arkalıksız bir iskemleyen oturttu.

Komiser, işin sonunu tahmin edebildiğini göstermek için:

— Sonra yeşil odaya girdi, değil mi? dedi.

Bayan onu da tashih etti:

— Hayır, yeşil odaya girmedi, yemek odasına girdi, oradan gümüş takımlarını aldı. Sonra bu bulunduğumuz salona gelip bir küçük masa saati ile bir çift gümüş şamdan vardı, onları aldı. Ondan sonra...

Madame de Rouvres ayağa kalktı, ötede duran bir paravanayı bir tarafa itip arkasındaki perdeyi araladı: küçük bir kasa gözüktü. Kasanın zorlanmış olduğu belliydi.

— Bu kasada birtakım, aile evrakından başka üç bin frank para vardı. Hırsız bittabi onu da aldı.

— Ya elmaslarınız?

— Ben, ihtiyatsızlık olmasın diye elmaslarımı kasaya koymam. Öyle zannediyorum ki sinekler şekere üşüştüğü gibi eve giren hırsızlar da hemen kasaya koşarlar. Elmaslarımı, baş ucumdaki dolabın çekmesine korum.

Fermier içinden: "Edgar Poe'nun *çalınmış mektub*'da anlattığı usul, dedi. Bir şeyi saklamanın en iyi çaresi, onu saklamamaktır...,,

Sonra kadına dönüp sordu:

— O adam salondan çıktıktan sonra mı yeşil odaya girip elmaslarınızı çaldı?

Madame de Rouvres derin derin içini çekerek:

— Çok şükür elmaslarım kurtuldu, dedi. Hırsız odama girmedi. Budala eşikten içeri bir baktı, sonra saati, şamdanları, gümüş takımları ve üç bin frangı alıp gitti. Ertesi sabah sekize kadar ben öyle kaldım: sabahleyin hizmetime bakan kadın gelince elimi kolumu çözdü, ağzımdaki bağı çıkardı.

* * *

MADAME de Rouvres yeşil odaya çekilmiş, dairesinin öteki odalarını komiserle detektive bırakmıştı. Detektiv:

— Bu iş bütün kaidelerin hilâfında! dedi.

Komiser:

— Nasıl? dedi. Hangi iş kaidelerin hilâfında?

— Bu hırsızlık işi! Hırsız niçin yeşil odaya girmemiş?

Komiser eli ile, ne olduğu pek de anlaşılmaz bir işaret yaptı:

— Bunda şaşılacak ne var ki? dedi. Yeşil odada *vaktile* XV inci Louis devri eşyası varmış; salonda da *vaktile* XVI ıncı Louis eşyası olduğu gibi. Hep *eskiden* Şimdi bir sedirden, küçük bir tablodan, iskemlelerden, bir de duvar kâğıdından başka bir şey yok!

— Ya elmaslar? Madame de Rouvres'un inci gerdanlığı ile pırlanta gerdanlığının çok kıymetli olduğunu herkes bilir. İkisi birden sekiz yüz bin franktan fazla edermiş.!

Martin:

— Güzel para doğrusu! dedi.

— Kadının elinde eski servetinden yalnız bu elmaslar kaldı. Kadın o elmaslarına çok ehemmiyet veriyor; onları elinden çıkarmaktansa birer birer bütün eşyasını, halılarını, tablolarını, her şeyini sattı, şimdi de âdeta fukara gibi yaşıyor. Bunu Pariste bilmiyen kalmadı. Eve giren hırsız da elbette biliyordu.

Komiser biraz sıkkın bir tavırla:

— Olabilir ya! dedi, herif belki acemi idi. Elmasların küçük dolabın çekmecesinde durduğunu bilseydi, elbette...

Komiserin takip ettiği usul ile detektivin takip ettiği usul, biribirine hiç benzemiyordu. Bıyıklı, şişman bir adam olan Martin, vaktile adlî zabıta derslerinde öğrendiği bilgilerden istifade etmek istiyordu. İğilip kanape, koltuk altlarına, kalkıp, şöminenin üzerine bakıyor; kasayı, gümüş takımların bulunduğu çekmeleri, döşeme tahtalarını, kapının kilidini tekrar tekrar gözden geçirip tetkik ediyordu. Usulü dairesinde parmak izleri, ip cuçları arıyordu.

Parmak izi, ayak izi, cigara ucu, tükrük... Hattâ bir av köpeği gibi etrafı kokluyordu. Madame de Rouvres, 1900 senelerinin modasına hâlâ sadık kaldığı için menekşe kokusunu pek sevdiğinden bütün odalara o koku yayılmıştı ama komiserin aradığı hiç şüphesiz o değildi. O, çok daha bayağı, ancak köpeklerin burnuna lâvanta gibi gelebilecek bir koku arıyordu. Vaktile ona, adlî zabıta derslerinde, bir çok ev hırsızlarının geçtikleri yerde pislikten bir "imza,, bırakmak heveşine bir türlü karşı koyamadıklarını öğretmişlerdi. Fakat komiser Martin, evin hiçbir tarafında, bu kadar kabaca bir kartvizit bulamadı ve bundan şu neticeyi çıkardı: "Pislik yok: hırsızın oldukça yüksek bir seviyede olduğu anlaşılıyor. Parmak izi yok: hırsızın ellerinde eldiven olduğu anlaşılıyor.,,

Fermier ise odaların tam ortasında duruyor ve topuğu üzerinde yavaş yavaş dönerek gözlerini bütün eşyanın üzerinde gezdiriyordu.

Detektiv, gözlüklü, zayıf bir delikanlı idi. Bir hayli polis romanı, hikâyesi okumuştu ve, Edgar Poe'nun hikâyelerinin kahramanı Chevalier Dupin'in nazariyelerinden mülhem, biraz edebî diyebileceğimiz usuller takip ediyordu.

Komiser iz ararken detektiv hırsızlığın saikini bulmağa çalışıyordu. Çünkü saati, şamdanları, gümüş takımlarını ve üç bin frangı çalmanın bu hırsızlığın asıl gayesi olabileceğini bir türlü aklı almıyordu.

Komiser arasıra ona, istihza ile, şöyle yandan bakıyordu. Sonra, tetkikatına ara vermeden, elini ceketinin cebine sokuyor ve soğuk piposunu muhabbetle, adeta aşkla okşuyordu. Onu çıkarıp içmesine, içeriki odada bir kadın bulunmasından ziyade, salonun XVI ıncı Louis, yatak odasının XV inci Louis devri eşyası (gerçi onlar artık yerlerinde değildi ama toz pembe kâğıtla zümrüdî yeşil kâğıt bir zamanlar bu yerlerde onların da bulunduğuna şahadet ediyordu) manî idi. Görgüsüz, sade ruhlu insanlar üzerinde böyle şeylerin tesiri olur.

Fermier birdenbire komiserin yanına gitti:

— Gaston Lerouk'nun *sarı odanın esrarı* romanını elbette okumuşsunuzdur, dedi.

Martin hayır der gibi başını sallayıp:

— Benim roman okumakla kayabedecek vaktim mi var sanıyorsunuz? dedi.

— Romana sarfedilen vakit daima kaybolmuş sayılmaz ki!

Martin omuzlarını silkti. Fermier devam etti:

Yazan:
P.erre Very
Çeviren:
Nuru.lah Ataç

— Gaston Leroux o romanında, *Kapalı oda davası* denilen şeyi ortaya atmıştır.

Komiser istihza ile güldü.

— Nereye varmak istediğiniz anlaşılıyor. Her tarafı kapalı, nezaret altında bir oda; hiç kimsenin görülmeden girmesine veya çıkmasına imkân yok; - fakat bu, katilin girmesine de, çıkmasına da mani olamıyor. Böyle herzeler romanlarda çok iyidir ama hakikatte... Zaten ne münasebetle söylediniz, anlıyamadım.

— Bu yeşil oda muammasında benim dikkatime çarpan bir şey var: bu muamma da, *Sarı Oda* muammasının ayni, yani onun tamamile zıddı! Buna da *Açık Oda Davası* denilebilir: madame de Rouvres'un evine gelen hırsız, yeşil odaya istediği gibi girip çıkabilirken....

Martin kahkahayı salıverdi:

—... girip çıkmağa kalkmamış. Bu mu sizi hayrete düşürüyor? Doğrusu mesele hususunda hiç de müşkülpesent değilsiniz!

* * *

DETEKTİV bir müddet daha düşüncelerine devam etti. Sonra Komiser elmasları bir görmek istedi. Doğrusu çok güzel şeylerdi. Komiserin gözleri kamaştı. Pencerenin yanına gidip bu haziran sabahının parlak ziyası altında Fermier de onlara hayran hayran baktı, sonra kadına iade etti.

Biraz sonra komiserle detektiv çıkıp gittiler. Martin somurtuyordu. Bu iş onun alâkasını uyandırmamıştı; o cinayetleri kanlı işleri, kendine lâyık, bütün dirayetini, kabiliyetini meydana çıkarabilecek tahkikatı severdi. Bu kadar bayağı bir hırsızlık acemi bir memurun da pekâlâ başarabileceği bir iş!...

Fermier ise bilâkis gayet heyecanlıya benziyordu. Hani insan meşhur bir muharririn bir sözünü, veya bir mısraı anarken gösterişlice bir tavır takınır, Fermier de öyle bir eda ile:

— *Acaba inci gerdanlığın parlaklığı, elmasların suyu hiç mi bozulmadı...* dedi.

Martin birdenbire irkilip:

— Ne demek istiyorsunuz? diye sordu.

— Hiç! *Sarı Oda*'da bir rahip evinden ve bir bahçeden bahseden bir cümle hatırıma geldi de onu tanzire kalktım.

Martin gene omuzlarını silkip detektiye merhametle baktı.

— Doğrusu size acıyorum, dostum, dedi!

Fermier saatine baktı.

— Saat on bir buçuk. Haydi sizinle bir yerde oturup birer aperitif içelim.

Gidip bir gazinonun taraçasına oturdular.

Birer "Pernod,, ısmarladılar; arasıra içine biraz buzlu su koyuyorlar ve dibindeki şekeri eritip içkinin rengini açıyorlardı. Sokaktan, şeffaf elbiselerine vücutlarının güzelliği ile bir kat daha zarafet veren taze kadınlar geçiriyordu. Komiser, hayatın bahşettiği bu bedava temaşaya kendini bırakmıştı. Hususî detektiv birdenbire:

— Yeşil odanın esrarını çözebilecek bir ihtimal hatıra gelebilir, dedi. Meselâ madame Rouvres'un elmaslarının sahte olduğunu farzedin..

— Ne?

— Sadece farzedin diyorum... Olabilir ya! tayin edemiyeceğimiz bir zamanda, kadının da haberi olmadan, o elmaslar aşırılmış ve yerlerine sahteleri konmuştur. Sahte ama tıpkı benzeri... Yine farzedin ki bu geceki hırsız, hakikî elmasların aşırıldığını öğrenmiş olsun. Böyle farzedince onun, *yeşil odayı araştırmak zahmetine niçin katlanmadığını* anlamak müşkül değildir. Elmasların sahte olduğunu bildikten sonra ne diye vakit kaybetsin?

Komiser buna sade:

— Bu kadar hayal insanı sapıttırabilir! diye cevap vermekle iktifa etti.

Fermier'nin gözleri bağa gözlüklerin arkasında parladı. Saatine bir kere daha baktı:

— Bire geliyor, yahu! *Kanlı kanlı bir et yemek* zamanı gelmiş!

Martin, *Sarı Odanın Esrarı*'nı okumadığı için bu sözde de onun bir cümlesine telmih bulunduğunu farkedemezdi. Bunun içindir ki Fermier'nin sözünü tabiî olarak karşıladı ve:

— Taliiniz var! dedi. Bana doktorlar beyaz etten başkasına müsaade etmiyor! Bunun üzerine mide hastalıklarından, nefes darlıklarından falan bahsetmeğe başladı. Detektiv onu pek dinlemiyordu.

Ayrıldılar. Yüz adım kadar gittikten sonra komiser arkasına baktı: Detektiv, eski kitap satan bir dükkânın önünde durmuştu. Fermier, her zamanki merakına gene mukavemet edememiş, her biri bir mikrop yuvası olan pis, kenarları kıvrık kitapları karıştırıyordu. Martin içinden:

— Bu çocuk okuya okuya çıldıracak! dedi.

Komiser, öğleden sonra, şehirde, "yeşil odanın esrarı,, ile hiçbir alâkası olmıyan birçok işler peşinde koştu. Yolda birçok şapkacı, kürkçü, terzi, eldivenci dükkânları önünden geçiyordu; hepsi de hemen hemen bomboştu.

— Hiç kimsenin girmek istemediği *Açık Oda Davası* asıl bu! diye düşündü.

* * *

Fakat birkaç gün sonra geçen bir hâdise komiser Martine, Fermier'nin öyle zannettiği kadar da deli olmadığını isbat etti. Sablons sokağındaki apartımanda yapılan hırsızlık, hiç beklenilmedik bir safhaya girmişti.

Kadın merak edip elmaslarını, senelerce evvel kendisine satmış olan kuyumcuya götürüp göstermişti. Kuyumcunun cevabı, kadıncağızı az kalsın bayıltacaktı: elmaslar sahte imiş!

Madame de Rouvres bir taraftan polise haber verip bir taraftan da Sirius sigorta şirketinden, poliçada gösterilen tazminatı istedi. Detektiv, komisere:

— Zannederim şirket bu parayı ödemeğe öyle kolay kolay razı olmaz, dedi.

— O da neden?

Detektiv tuhaf bir tavırla:

— Neden olacak? dedi, çünkü bu iş, *Sarı Odanın Esrarı*'nı gittikçe daha çok andırıyor, yani onun tamamile zıddı oluyor!

Martin suratını asıp:

— Şakanın iyisi çabuk biteni olduğunu unutuyorsunuz, dedi.

— Şaka ettiğim yok!

— O halde ne demek istiyorsunuz, anlatın!

— Gayet basit! Bu iki iş arasında, göze pek çarpan bir zıddiyet görüyorum; öyle bir zıddiyet ki müvazî bir surette gidiyor. Meselâ Leroux'nun romanında asıl suçlu, *Sarı Oda*'ya, bin bir türlü müşkilâta rağmen giriyor. Halbuki bizim takip ettiğimiz işde suçlu....

—... bütün kolaylıklara rağmen yeşil odaya girmiyor!... Bunu evelden de söylemiştiniz! Daha başka?

— Sonra müvazilik devam ediyor! *Sarı Oda*'da suçlu, *önce*'den işlenilmiş suçun *sonra*'dan işlenildiğini zannettirmek için elinden geleni yapıyor. Bu gerdanlıkların çalınması meselesinde ise, bana öyle geliyor ki bir kimse, *sonra*'dan yapılan bir işin *önce*'den yapıldığını zannettirmek istiyor..

— Bir kimse mi? Kim olabilir?

— Kim olacak? Madame de Rouvres..

— Siz çıldırdınız mı?

— Azizim, şurasını bir düşün; madame de Rouvres zengin bir kadın değildir. Daha doğrusu paraya çok ihtiyacı var. Birer birer koltuklarını, kanapelerini, masalarını, salonundaki ve odasındaki bütün eşyayı satmağa mecbur olmuş. Şimdi gene para lâzım olmuş. Ne yapsın? Bir tek çare var: elmasları satmak. Buna razı olamıyor.

"Gizlice gidip gerdanlıkların taklitlerini yaptırmış. Sonra da hayalî bir hırsızlık uydurmuş; yani kasasını zorlamış, üç bin frangını, bir saatini, gümüş şamdanlarını, birkaç da çatal bıçak çalmış.. Bunun üzerine biz evine gidince bize, hırsızın yeşil odaya girmediğini ısrarla söylüyor. Bu noktayı gözümüze sokmak istiyor. Niçin? Maksadı ne? *Çünkü bizi hırsızın elmaslara dokunmadığına inandırmak istiyor. Bu da biz, elmasların sahte olması ihtimalini düşünelim ve sahicilerinin çok daha evvel çalındığı neticesine varalım diye.* İtiraf edeyim ki ben, bu hileye ilk günlerde kapılmıştım.

"Sonrası artık kolay. Madame de Rouvres kuyumcuya gidiyor. Elmasların sahte olduğu meydana çıkıyor. Polise haber veriyor ve *sigortadan tazminat istiyor.* Dört yüz bin frank kadar bir tazminat... İnsan bu kadar paranın hatırı için birkaç saat kendini bağlatıp bir iskemlede oturmağa razı olmaz mı. Hele bağlar canını pek acıtmazsa..

Komiser yavaşça:

— Bu söyledikleriniz pek karışık ama olmaz şey değil! dedi. Yani Madame de Rouvres kendini bağlatmakla bu işde hiç bir suçu olmadığını isbat etmeğe çalışmış demek istiyorsunuz değil mi?

Biraz düşündü; sonra:

— Belki de... dedi.

— Belki de?

— Başka bir ihtimal hatırıma geliyor: Asıl suçlunun, vaktile elmasları satan kuyumcu olması da mümkün. Herhalde elmasların sahtesini en iyi yapacak adam o idi. Hırsızlığın da onun eseri olduğunu farzedelim. Artık onun için bir tek iş kalır: Madame de Rouvres'un, hırsız elmaslara tenezzül etmedi diye meraka düşüp, onları göstermeğe gelmesini beklemek. Kadın elmasları götürünce kuyumcu da onları ustalıkla değiştirivermiştir. Kendisinden şüphe edileceği aklına bile gelmez.

Detektiv bu izahı beğendi:

— O da kabil! dedi. Ama hırsız hangisi olursa olsun, delili nasıl elde edeceğiz?

* * *

DÖRT gün sonra komiser Martin delili elde etmişti. Kuyumcunun dükkânın da bir araştırma yapmış ve mahzenin bir köşesinde, mukavva kutular içinde, saati, şamdanları, kaşık bıçak takımlarını bulmuştu.

Kuyumcu bittabi bu işde masum olduğunu iddia etti, bu eşyanın dükkânına nereden geldiğini bilmediğini söyledi ama para etmedi, kendisini tevkif ettiler. Fakat elmasları ele geçirmek kabil olmadı.

Maamafih Fermier bu hususta düşündüklerini komisere açıkça söyledi. O, kuyumcunun suçlu olduğuna kanaat getirmemiş, madame de Rouvres'dan şüphede devam ediyordu.

— Saat ile şamdanları, kuyumcunun mahzenine kendisi götürüp saklamış olabilir, dedi.

— Ama da ettiniz ha! Siz boyuna roman icat ediyorsunuz.

On gün kadar geçti.

Fermier, büyük bir sebatkârlık gösterip madame de Rouvres'un evi civarından ayrılmıyor, kadının her hareketini kolluyordu.

Gerçi hiçbir ipucu elde edememişti ama gene de fikrinden vazgeçmiyordu.

Nihayet bir gün gene o civarda etrafı kollarken yanına komiser Martinin geldiğini gördü.

— Maşallah! Hâlâ buralardasınız! Sebat dediğin işte böyle olur..

— Ne yapayım, azizim, elmaslar bulunmadıkça ben, kuyumcuyu suçlu saymanın doğru olmıyacağı kanaatindeyim.

Komiser o gün pek memnundu, detektive şöyle yukarıdan bir tebessümle baktı

(Lûtfen sayfayı çeviriniz)